

Nr 206.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa ersättningar i anledning av paratyfusedemien år 1953 jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 240 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 20 november 1953, föreslagit riksdagen att *dels* medgiva att av statsmedel må utbetalas ersättningar i anledning av paratyfusedemien år 1953 enligt i huvudsak de grunder som angives i statsrådsprotokollet, *dels* till vissa ersättningar i anledning av paratyfusedemien år 1953 å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 1 500 000 kr., *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1953/54 medgiva det överskridande av den i statskontorets avlöningsstat upptagna anslagsposten till Avlöningar till icke-ordinarie personal, som kan bli erforderligt i anledning av i propositionen framlagda förslag.

Omkring mitten av juni månad 1953 utbröt i vårt land en paratyfusedemi, som kom att få en osedvanligt stor omfattning. I avsikt att hejda eller begränsa epidemien nödgades myndigheterna inskrida på olika sätt. Härigenom uppkom ekonomiska skador för de enskilda. I propositionen lämnas en redogörelse för epidemiens omfattning och myndigheternas åtgärder. Vidare redovisas på området gällande bestämmelser samt vissa framställningar rörande ersättning med anledning av epidemien. Härutinnan får utskottet hänvisa till propositionen, s. 2—11.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 augusti 1953 har chefen för inrikesdepartementet tillkallat en person för att såsom sakkunnig inom departementet utreda frågan om ersättning till dem som åsamkats ekonomisk skada genom statliga och kommunala myndigheters ingripanden i samband med ifrågavarande paratyfusedemi och därmed sammanhängande spörsmål. I fråga om verkställd utredning angående skadornas och förlusternas art och omfattning samt vad utredningsmannen anfört allmänt om ersättningsfrågan får utskottet hänvisa till propositionen, s. 11—18, samt till en å s. 40—41 intagen tabell över ersättningsanspråk.

Utredningsmannens förslag återges i propositionen sålunda.

Utredningsmannen anmärker till en början, att den principiella utgångspunkten vid ersättningsfrågans bedömande torde vara att det åligger envar

att, även med ekonomiska uppoffringar, bidra i kampen mot smittsamma sjukdomar. Det är naturligt att den enskilde ej bör äga rätt att i varje sådan situation då ekonomisk skada, större eller mindre, uppkommer för honom vända sig mot det allmänna med krav på skadestånd.

Lika naturligt är emellertid enligt utredningsmannen att den enskilde ej skall behöva underkasta sig vilka ekonomiska uppoffringar som helst för att i det allmännas intresse bidra till bekämpande av en epidemi. Det kunde exempelvis tänkas — något som även förekommit under nu ifrågasatt paratyfusedemi — att myndigheterna som en säkerhetsåtgärd ansåg sig böra beordra radikala åtgärder som sedermera visade sig i något hänseende ej ha varit nödvändiga, eftersom smittan gått andra vägar än man vid en viss tidpunkt haft anledning förmoda. Myndigheternas åtgärder kunde i ett sådant fall måhända ej klandras, men den enskilde kunde med viss rätt anse att den ekonomiska uppoffring han till ingen nytta nödgats göra ej borde stanna på honom. På samma sätt måste det framstå såsom oskäligt om mycket stora ekonomiska uppoffringar skulle drabba endast ett fåtal.

Utredningsmannen yttrar vidare, att man på områden där frågor av detta slag oftare aktualiserades ansett sig böra lösa ersättningsfrågorna på ett annat sätt än som skett i epidemilagen och livsmedelsstadgan, och erinrar i detta sammanhang om de här förut berörda reglerna i epizooti-lagstiftningen. För bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar hade man funnit att en radikal värdeförstöring kunde vara nödvändig. Men man hade då också sagt sig att man ej borde ålägga den enskilde att underkasta sig sådana åtgärder utan det allmännas stöd.

Såsom i sammanhanget betydelsefullt åberopar utredningsmannen, att man i fråga om verkningarna av paratyfusedemien hade att göra med risker, mot vilka — enligt vad en undersökning givit vid handen — den enskilde knappast kunde skydda sig med försäkring.

Utredningsmannens slutsats blir, att de stora förluster som drabbat företag och enskilda inom vissa områden under epidemien på grund av myndigheternas ingripanden motiverar att ersättning i viss utsträckning lämnas från det allmänna. I den mån ej på grund av särskilda bestämmelser ersättning bör utgivas av hälsovårdsområdet (hälsovårdsnämnden) eller epidemidistriktet (landstinget eller motsvarande) synes enligt hans uppfattning gottgörelsen böra utgå av statsmedel.

Utredningsmannen övergår härefter till att diskutera de olika slag av förluster, som framkommit vid utredningen.

Företagsförluster.

Beträffande förstöring av eller värdeminskning å varulager eller djur är utgångspunkten för utredningsmannen att ersättning för dessa skador icke kan utgå enligt livsmedelsstadgan och

att man i förevarande sammanhang kan bortse från hälsovårdsnämndens ersättnings skyldighet enligt 5 § epidemilagen. Angående de normer för ersättning av statsmedel, som nu bör utformas, anför utredningsmannen.

Fråga uppkommer huruvida full ersättning bör givas eller om den enskilde själv bör bära en del av förlusten. Eftersom det är skadornas omfattning som föranleder stöd från det allmänna, kan det motiveras att begränsa detta stöd på ett eller annat sätt.

Då det gäller ersättning för förstörda varor kan man sålunda tänka sig att begränsa ersättningen till visst procenttal av varans värde. Om man emellertid endast giver ersättning för direkta kostnader och direkta förluster och bestämmelserna därom får en restriktiv avgränsning och om ersättning sålunda i regel ej kommer i fråga för avbräck i näring genom omsättningsminskning o. d., uppkommer faktiskt för de flesta företag som drabbats av epidemien en reduktion som innebär att företaget likväl får bära sin del av bördan. På grund härav och i analogi med epizootilagstiftningens principer förordas att full ersättning får utgå för förstöring å varor och kostnader i samband därmed. Vid prövning av de krav som framställes torde emellertid ersättningsfrågan böra bedömas restriktivt.

Antalet ersättningsärenden skulle kunna nedbringas om det bestämdes att mindre ersättningsbelopp än exempelvis 50 kronor ej skulle komma i fråga. Ur skälighetssynpunkt skulle knappast heller någon invändning kunna göras mot en sådan begränsning. Frågan har i förevarande sammanhang praktisk betydelse, eftersom ett stort antal handlande fått förstöra exempelvis jästpartier av rätt litet värde. Med hänsyn bl. a. därtill att förstöringen av den tyska jästen ej torde ha varit nödvändig, eftersom sjukdomen ej torde ha uppkommit eller spritts genom jästen, och något mera omfattande arbete med dessa ersättningsärenden ej torde uppkomma — handlandena har i stor utsträckning redan genom sina organisationer framfört sina anspråk — synes ej heller någon sådan begränsning böra ske.

Vad beträffar värdet av den vara som skall ersättas torde inköpspriset och ej utförsäljningspriset böra läggas till grund för beräkningen. I den mån förlusten begränsas därav att varan på något sätt kunnat komma till användning skall givetvis motsvarande minskning av ersättningen ske.

I princip bör ersättning utgå endast för förlust som grundar sig på myndigheternas åtgärder eller föreskrifter. Ersättning ifrågakommer alltså ej för djur som dött eller slaktats på grund av sjukdom. När det gäller ersättning för förstörda varupartier synes en viss liberalitet böra tillämpas då det gäller att bestämma sambandet mellan myndighets åtgärd och förlusten. Om exempelvis redan inköpta varor vid en kiosk vid ett avstängt bad eller vid en badrestaurang ej kunnat vinna avsättning och därför förstörts, bör ersättning kunna utgå. Det torde få ankomma på den myndighet som skall besluta om ersättning att bedöma huruvida viss värdeförstöring har sådant samband med myndigheternas åtgärder att ersättning bör utgå. Den principen bör dock gälla att om viss förlust är att betrakta endast såsom indirekt följd av epidemien och myndigheternas åtgärder, exempelvis att på grund av rådande förhållanden viss vara icke kunnat vinna avsättning, ersättning ej skall ifrågakomma. Ersättning för det i utredningen omnämnda lökpartiet torde sålunda ej böra givas.

En särskild fråga är huruvida ersättning bör utgå för djur som minskat i värde på grund av att slakten med anledning av slaktförbudet måst

uppskjutas. Detta är väl en skada som har samband med myndigheternas åtgärder. Eftersom djuren ej undergått sådan värdeminskning att de ej kunnat användas för avsett ändamål, synes den förlust som uppkommit genom den fördröjda leveransen och den något försämrade kvaliteten skäligen böra bäras av ägaren.

Utredningsmannen beräknar sammanlagda beloppet av de skador under denna punkt, som skall ersättas, till *1 miljon kr.* och anför angående beräkningen följande. De i kol. 2 i tabellen (se bil. 1 vid protokollet) upptagna posterna uppgick till sammanlagt cirka *773 000 kr.* Detta belopp borde, enligt vad förut sagts, minskas med beloppet av värdeminskning på vissa djur med *118 000 kr.* eller alltså till *655 000 kr.* Även andra reduktioner torde komma i fråga, vilka dock i detta sammanhang ej kunde preciseras. Summan av posterna i kol. 3 och 4 utgjorde ungefär *100 000 kr.* De i noterna 1—3 i tabellen upptagna posterna beräknades kunna komma att medföra en slutlig ersättningsbar förlust av *275 000 kr.* Härvid togs hänsyn till att ersättning i den ordning varom här var fråga ej borde innefatta garanti mot prisfall (not 3) och att lagringskostnad (d:o) i regel borde ersättas endast i samband med vara som förstörts eller väsentligt minskat i värde.

I fråga om merkostnad för egen slakt, ersättning till leverantörer av djur m. m. anför utredningsmannen, att ersättning ej syntes böra utgå för merkostnad för egen slakt eller för anskaffande av varor från ort utom länet. Här var fråga om olägenheter med ekonomisk verkan som den enskilde i regel själv borde bära. Huruvida slaktförbudets verkningar på nödslakt varit sådana att det direkt medfört förluster genom att kött ej kunnat tillvaragas torde i det särskilda fallet få bedömas av den i ersättningsfrågan beslutande myndigheten. Såsom förut nämnts syntes ersättning ej böra utgå för djur som dött eller slaktats på grund av sjukdom och alltså ej heller för djur som av slakteriet kasserats på grund av att djuret varit sjukt.

För ändamål som avses under denna punkt beräknar utredningsmannen ett belopp av *5 000 kr.*

Rörande förluster på grund av driftavbrott (omsättningsminskning m. m.) anför utredningsmannen.

Såsom förut nämnts torde någon generell rätt till ersättning ej böra medgivas i fall av förevarande slag. De fall som här förekommer är skiftande. Stundom är det fråga om avbräck för storföretag, stundom om förluster för småföretagare som av sin rörelse har en inkomst som närmast är att likställa med inkomst av arbetsanställning. Omständigheterna kan stundom vara ömmande. Vidare kan det förekomma att företagaren haft utgifter som blivit onyttiga genom att myndigheternas åtgärder under epidemien orsakat driftinställelse, exempelvis då avtal om hyra eller arrende blivit onyttigt men likväl måst fullföljas.

Efter att ha erinrat om den här förut nämnda i epizootilagstiftningen ingående ersättningsbestämmelsen vid väsentligt intrång i näring eller avsevärd minskning i arbetsförtjänst anför utredningsmannen vidare.

Det synes skäligt att en motsvarande regel uppställs då fråga är om ersättningar med anledning av paratyfusedemien. Ersättning bör dock kunna givas även i fall som icke är ömmande men där förlusten för exempelvis en restaurang eller annan affärsrörelse drabbat särskilt kännbart. Värdegränsen beträffande prövning direkt av Kungl. Maj:t torde kunna sättas till 500 kr. Då fråga är om utgift som blivit onyttig i följd av myndighets ingripande torde länsstyrelsen dock kunna avgöra ersättningsfrågan oberoende av det yrkade beloppets storlek.

Med hänsyn till den restriktiva tillämpning som enligt förslaget bör iakttagas i fall av förevarande slag beräknar utredningsmannen kostnaderna under denna punkt till högst 100 000 kr.

Vad angår löner till personal som ej varit i arbete yttras i promemorian.

Om ett företag på grund av myndighets ingripande med anledning av epidemien måst under viss tid avbryta driften, utgör lönebetalningar till anställda en sådan direkt utgift som i förevarande sammanhang bör ersättas. Ersättning i detta hänseende bör utgå icke endast då myndighet direkt förordnat om avstängningen utan även då epidemien och myndighets åtgärder faktiskt framtingat avstängningen. I viss utsträckning bör ersättning i denna ordning även kunna beredas mindre företagare som intager en ställning likartad med en anställd på sådant sätt att han för sitt uppehälle är beroende av inkomsten på samma sätt som en anställd. Härifrån bör skiljas de fall då ett företag som ej drabbats av driftavbrott utbetalat sjukersättning till anställd som insjuknat i paratyfus eller utgivit ersättning till bacillbärare. Frågan om och i vad mån ersättning av allmänna medel skall utgå till sådana personer kommer att behandlas i det följande. Skall sådan ersättning utgå, skall avdrag ske med belopp som arbetsgivaren utbetalat till den anställde. Arbetsgivaren bör i princip ej vara berättigad att av statsmedel återfå vad han sålunda utgivit. Är arbetsgivaren genom avtal förpliktad att utgiva ersättning till den sjuke eller bacillbäraren, finnes ej anledning till sådan återbetalning. Om en arbetsgivare utan avtal bereder den anställde samma förmån, bör han knappast försättas i en bättre ställning än den arbetsgivare som genom avtal förbundit sig att utgiva förmånen.

Enär de i kol. 7 i tabellen upptagna beloppen sammanlagt uppgår till 370 000 kr. men — enligt vad i kommentaren till tabellen sägs — häri ingår krav å tillhoppa 70 000—80 000 kr. för ersättningen till sjuka och bacillbärare och sistnämnda krav ej bör bifallas, beräknar utredningsmannen kostnaderna under denna punkt till 300 000 kr.

Angående punkten prov, bakteriologisk undersökning yttrar utredningsmannen, att regeln i 23 a § epidemilagen att epidemidistriktet skall gälda kostnaden för undersökning av prov från sjuk person, personer i hans omgivning eller från vatten, föda eller dylikt närmast

avsåg prov från sjuka eller sådant som hade anknytning till sjuka personer. Detta framgick såväl av ordalagen i paragrafen som av motiven till densamma. De största beloppen under denna punkt (kol. 8 i tabellen) avsåg emellertid träckprov. Själva provtagningen bekostades av statsmedel och det syntes skäligt att ersättning fick utgå av statsmedel även för undersökning av proven. Ett särskilt skäl för att så borde ske var de exceptionellt stora kostnader som här skulle uppkomma för ett epidemidistrikt, nämligen det i Kronobergs län, därest enligt bestämmelserna i 23 a § epidemilagen det skulle anses åligga epidemidistriktet att betala dessa kostnader. I den mån fråga var om undersökningar av prov från sjuka personer synes epidemilagens regler böra tillämpas och kostnaderna således gäldas av epidemidistriktet.

De i kol. 8 upptagna beloppen uppgår till cirka 125 000 kr. Med motive-ring att ytterligare kostnader kunde uppkomma och de belopp som borde betalas av epidemidistrikt icke syntes vara mera betydande beräknar utredningsmannen för förevarande ändamål ett belopp av 140 000 kr.

Någon ersättning för de i kol. 9 och 10 i tabellen upptagna kostnaderna för *desinfektion* och *ö v r i g t* (*t r y c k s a k e r m. m.*) anser utredningsmannen icke böra utgå. Vad angår desinfektion anföres, att så omfattande smittreningsåtgärder, som förekommit exempelvis vid Alvesta slakteri, icke torde vara avsedda i 5 § epidemilagen och att i den mån skyldighet att svara för desinfektionskostnaden ej jämlikt nämnda lagrum ålåg hälsovårdsdistrikt, desamma syntes böra stanna på den enskilde.

Anställdas förluster.

Utredningsmannen behandlar först frågan om ersättning till dem, som varit *s j u k a* i paratyfus och anför som sin uppfattning att det ej finns särskild anledning att från det allmännas sida ingripa med ersättning åt dem. Paratyfus intog i detta hänseende knappast någon särställning bland de epidemiska sjukdomarna eller bland sjukdomar överhuvud; ett antal fall av paratyfus förekom varje år och situationen hade ej varit annorlunda för dem som drabbats av sjukdomen under årets epidemi än för dem som eljest drabbas av sjukdomen. I allmänhet förelåg numera för den enskilde i viss utsträckning trygghet mot inkomstbortfall vid sjukdom genom bestämmelser om sjuklön i avlöningsreglementen och kollektivavtal och genom sjukkasseväsendet m. m.

Annorlunda förhåller det sig enligt utredningsmannens uppfattning med *b a c i l l b ä r a r n a*. I promemorian yttras.

Statliga och kommunala tjänstemän har genom avlöningsreglementen fått viss trygghet för denna risk. Men de som har att söka trygghet mot inkomstbortfall vid sjukdom i kollektivavtal eller i försäkring i sjukkassa åtnjuter i regel ej något skydd mot inkomstbortfall vid avstängning på

grund av smittrisk. Frågan härom har under de senaste decennierna upprepade gånger uppmärksammats i riksdagen och ett av medicinalstyrelsen utarbetat förslag om ersättning av allmänna medel i dessa fall föreligger. Hittills har endast den utvägen stått öppen för bacillbärarna att hos Kungl. Maj:t begära ersättning, men ersättningsmöjligheterna i denna ordning har, då fråga ej är om kroniska bacillbärare, begränsats till ömmande fall.

Med rätta har framhållits att de personer som, utan att vara sjuka, i det allmännas intresse nödgas underkasta sig avstängning från verksamhet med därav följande inkomstbortfall bör kunna få ersättning i minst samma utsträckning som de personer, vilka drabbas av sjukdom.

Tvekan torde därför knappast råda därom att i förevarande sammanhang även bacillbärarna bör komma i åtnjutande av ersättning av allmänna medel. Det må emellertid framhållas att en ordning, varigenom åt dessa personer i efterhand beredes ersättning med ett engångsbelopp, icke är tillfredsställande, eftersom man kan räkna med att det stora flertalet är i behov av löpande inkomst för sitt uppehälle under den tid inkomstbortfallet inträffar. Det synes därför angeläget att en reglerad rätt till ersättning i dessa fall snarast kommer till stånd.

När det nu gäller att i administrativ ordning bereda bacillbärarna — varmed i detta sammanhang avses de tillfälliga, icke de kroniska bacillbärarna — ersättning av allmänna medel, synes det lämpligt att fastställa vissa enkla grunder för ersättningsbestämmande. En sådan metod som medicinalstyrelsen i sitt förslag av 1947 föreslagit, med anknytning till olycksfallsförsäkringslagens regler, torde ej böra komma i fråga i nu förevarande situation.

I diskussionen om rätt till ersättning åt bacillbärarna har av somliga framhållits att bacillbärarna bör erhålla full ersättning för inkomstbortfall. Även om skäl kan anföras för en sådan ståndpunkt synes man i vart fall i nuvarande situation, innan frågan fått sin slutliga lösning, ej böra taga ett sådant steg. De betänkligheter som anförts mot att behandla sjuka och bacillbärare så väsentligt olika har onekligen visst fog och det kan ej anses obilligt att ersättningen från det allmännas sida — i vart fall i det läge denna fråga nu befinner sig — i någon mån begränsas.

Utredningsmannen föreslår, att ersättningen till bacillbärarna begränsas till 70 procent av inkomstbortfallet i den mån det ej överstiger 30 kr. för dag och ej täckes genom ersättning enligt bestämmelser i annan författning eller från arbetsgivare eller sjukkassa eller i form av socialt understöd. Om t. ex. den förlorade dagsinkomsten utgjort 40 kr. och den anställde fått 20 kr. av arbetsgivaren, skall enligt förslaget ersättning av statsmedel utgå med 70 procent av 10 kr. eller alltså 7 kr. för dag. Vidare föreslås, för att en gräns skall uppdragas mot de kroniska bacillbärarna, att ersättning i förevarande ordning ej skall utbetalas för längre tid än tre månader. Utredningsmannen anmärker att det endast är i enstaka fall som avstängningen av icke-kroniska bacillbärare sträcker sig över längre tid än några veckor. — Enligt utredningsmannens mening bör ersättning utgå icke endast till anställda utan även till företagare och andra som

genom myndighets förordnande om avstängning på grund av smittrisk gått miste om inkomst.

I promemorian yttras, att om en person under viss tid varit sjuk men efter tillfrisknandet alltjämt är avstängd från arbete på grund av att han är bacillbärare, bör ersättning utgå från den tid, då sjukdomen ej längre i och för sig utgör hinder för arbete och ersättning alltså normalt ej längre utgår från arbetsgivare eller sjukkassa.

I enlighet med de nu angivna grunderna för ersättning åt bacillbärare bör enligt utredningsmannens mening utgå gottgörelse även till dem, som blivit arbetslösa på grund av driftavbrott i följd av myndighets åtgärder, dock att i detta fall ersättningen föreslås begränsad till högst två månader. Meningen är att denna rätt till ersättning skall föreligga icke endast för anställda vid företag som avstängts direkt på grund av myndighets förordnande utan även i sådana fall då myndighets åtgärder indirekt haft driftavbrott till följd.

Utredningsmannen beräknar ersättningarna till bacillbärare till sammanlagt 150 000 kr. enligt följande.

Anmälda yrkanden om ersättning till bacillbärare har i kol. 11 i tabellen upptagits till cirka 195 000 kr. Såsom förut nämnts har utredning från länsstyrelserna i 18 län ej begärts beträffande anställdas yrkanden om ersättning för förlorad arbetsförtjänst. I dessa län har emellertid enligt statistiken t. o. m. den 31 augusti 1953 endast förekommit 185 bacillbärare av det för hela riket till 1 241 uppgående antalet eller knappt 15 procent. Från nämnda 18 län har likväl anspråk av bacillbärare till belopp av något över 23 000 kr. anmälts motsvarande knappt 12 procent av det för hela riket fordrade beloppet. Den ofullständiga utredningen i de 18 länen synes därför ej motivera höjning av det i kol. 11 upptagna beloppet mer än till 200 000 kr. Eftersom utredningen verkställdes vid mitten av september och epidemien alltjämt pågår, ehuru i mindre omfattning än förut, får ytterligare höjning ske, förslagsvis med 50 000 kr. Reduktion av det sålunda till 250 000 kr. beräknade beloppet skall emellertid enligt vad förut anförts ske med 30 procent eller 75 000 kr. Maximeringen till 30 kr. per dag motiverar ytterligare reduktion med minst 25 000 kr.

Ersättning till arbetslösa på grund av driftavbrott i samband med epidemien beräknas av utredningsmannen till högst 20 000 kr.

Sammanlagda beloppet av de ersättningar för företags förluster och anställdas förluster, som utredningsmannen beräknar, uppgår alltså till 1 715 000 kr.

Allmänna begränsningar.

Eftersom ersättningarna är avsedda endast för förluster under den nu pågående epidemien, föreslås av utredningsmannen att ersättning skall utgå allenast för förlust som inträffat under tiden den 1 juni—den 31 december 1953.

Som allmän regel för samtliga de ersättningar som bör komma i fråga föreslås, i analogi med vad som är stadgat i epizootilagen, att om den som begärt ersättning dömes till ansvar för förseelse av slag som avses i epidemilagen eller livsmedelsstadgan, den myndighet som beslutar om ersättningen skall äga bestämma att ersättning ej skall utgå eller att ersättningen skall reduceras med visst belopp. Vidare bör enligt förslaget ersättning ej heller eljest utgå när någon avsiktligt eller genom grov vårdslöshet orsakat förlust i de hänseenden varom här är fråga eller om någon till stöd för ansökning om ersättning medvetet lämnat oriktig uppgift.

Ordningen för prövning av frågor om ersättning.

Utredningsmannen föreslår, att frågor om ersättning i samtliga fall, utom då det gäller ersättning till företag för förluster på grund av driftavbrott (omsättningsminskning m. m.) och det yrkade beloppet överstiger 500 kr., skall prövas och avgöras av länsstyrelsen i länet. Frågor om ersättning för förluster på grund av driftavbrott då det yrkade beloppet överstiger 500 kr. skall däremot avgöras av Kungl. Maj:t utom såvitt gäller utgifter som blivit onyttiga till följd av myndighets åtgärder. Till Konungen ställda ansökningar i detta hänseende skall ingivas till länsstyrelsen, som med eget yttrande översänder ansökningarna till inrikesdepartementet.

Klagan över länsstyrelses beslut i ersättningsfråga skall enligt förslaget kunna föras hos Kungl. Maj:t.

Utredningsmannen anser vidare lämpligt att det stadgas, att ansökning om ersättning bör, vid äventyr av förlust av rätt till ersättning, ha inkommit till länsstyrelsen senast viss dag, förslagsvis den 1 februari 1954. När särskilda skäl därtill föranleder bör dock hinder ej föreligga att upptaga en för sent inkommen ansökning till prövning, men i princip bör bestämmelsen om slutdag ha preklusiv verkan. De ansökningar som ingivits under den förberedande utredning som skett under september 1953 synes enligt utredningsmannen i stor utsträckning kunna ligga till grund för prövning av ersättningsanspråk.

Utredningsmannen anser det lämpligt att regler om ersättning upptages i en kungörelse. Ett utkast till kungörelse finnes intaget i promemorian och har såsom *bilaga 2* fogats vid statsrådsprotokollet.

Över utredningsmannens promemoria har remissyttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen samt länsstyrelserna i Kronobergs och Västernorrlands län. Beträffande innehållet i dessa yttranden tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen, s. 26—31.

Departementschefen har anfört följande.

»Som jag tidigare framhållit förekommer sjukdomen paratyfus varje år i vårt land. Under den femårsperiod, som förflöt närmast före 1953, varierade antalet årliga fall av sjukdomen — såvitt av medicinalstyrelsens statistik framgår — mellan något över 100 och närmare 400. I mitten av juni 1953 utbröt en paratyfusedepidemi, som blev av mycket stor omfattning och som ännu ej helt övervunnits. Under tiden den 16 juni—den 31 augusti inträffade enligt tjänsteläkarnas rapporter över 7 700 kliniska fall, varjämte antalet personer, som utan att vara sjuka behandlades såsom bacillbärare enligt gällande lagstiftning, uppgick till närmare 1 250. Därefter har sjukdomen avtagit. Under sista hälften av oktober inträffade 61 kliniska fall av sjukdomen och var antalet nya bacillbärare 17. — Medicinalstyrelsen och veterinärstyrelsen har till mig avgivit en redogörelse för epidemien, som delvis redovisats i det föregående. Av redogörelsen framgår, att det icke varit möjligt att fastställa den ursprungliga smittkällan. Däremot anses klarlagt, att de primära sjukdomsfallen orsakats genom förtäring av slakteriprodukter från Kronobergs läns slakteriförenings slakteri i Alvesta. Angående orsakerna till att epidemien fått en så stor spridning har meningarna i viss mån varit delade. Det är emellertid otvivelaktigt att en verksamt bidragande omständighet var den starka värmebölja, som satte in omkring mitten av juni och varade några veckor.

För att hejda eller begränsa epidemien har vederbörande myndigheter inskridit på olika sätt. Direkta ingrepp mot enskilda har framför allt gjorts av länsstyrelser och hälsovårdsnämnder med stöd av befogenheter som tillkommer dem enligt gällande lagstiftning, nämligen epidemilagen och livsmedelsstadgan. Bland de ingripanden, som drabbat företagare, må här nämnas att förbud mot slakt till avsalu, mot tillverkning av vissa charkuterivaror och mot utförsel av levande nötkreatur m. m. meddelades för Kronobergs län, att i skilda delar av landet livsmedel, framför allt slakteriprodukter, omhändertagits från producenter och handlande m. fl. och i stor utsträckning förstörts, att rengöring och desinfektion av fabriks-, handels- och restauranglokaler påbjudits, vilket föranlett att lokalerna måst hållas stängda någon tid, samt att badförbud utfärdats för vissa orter och allmänna friluftsbad stängts. Mot enskilda personer har ingripanden skett i form av isolering jämlikt epidemilagen av sjuka samt sådana som, utan att vara sjuka, konstaterats vara bacillbärare eller misstänkts föra smitta. I egenskap av arbetstagare har naturligtvis enskilda drabbats även av sådana åtgärder mot företag, som medfört att företaget fått stängas.

Det är givet att sådana ingripanden, som jag nu nämnt, medfört ekonomiska skador och förluster av skilda slag. I vilken utsträckning detta förekommit får man en uppfattning om genom förevarande utredning, som — utan att likväl vara fullständig — visat att fram till i mitten av september skador anmälts till ett sammanlagt belopp av 2,4 miljoner kr.,

vartill kommer mer än en halv miljon kr. i reservationsvis anmälda befarade förluster.

Helt naturligt har man nu ställt sig frågan huruvida enligt gällande ordning det föreligger någon rätt för dem som drabbats av sådana ingripanden av myndighet att erhålla ersättning av det allmänna för därav uppkomna skador. Såsom utredningsmannen visat torde det icke finnas någon allmän sådan rätt, oberoende av lagstiftning. Vad angår de på området gällande författningarna, livsmedelsstadgan och epidemilagen, innehåller den förra icke någon bestämmelse om ersättning under det att epidemilagen i 5 § har ett stadgande enligt vilket, om hälsovårdsnämnd låter förstöra gång- och sängkläder eller andra föremål som kan befaras överföra smitta, detta skall ske mot utgivande av skälig ersättning. Enligt utredningsmannens uppfattning, som delas av remissmyndigheterna, avser emellertid detta stadgande närmast förstöring av kläder och annan rent personlig egendom. För egen del är jag av samma mening. 5 § epidemilagen kan icke antagas vara avsedd för förstöring av t. ex. livsmedelslager av det slag, som ägt rum under den nu ifrågakommande epidemien.

I promemorian har utredningsmannen framhållit, att det visserligen bör åligga envar att, även med ekonomiska uppoffringar, bidra i kampen mot smittsamma sjukdomar men att billigheten kräver att han härvid likväl icke skall behöva underkasta sig vilka uppoffringar som helst. Utredningsmannen har ansett att de stora förluster som drabbat företag och enskilda under paratyfusedpidemien detta år på grund av myndigheternas ingripanden motiverar att ersättning i viss utsträckning lämnas från det allmänna. Utredningsmannens förslag, att ersättning nu skall utgå utöver vad gällande lagstiftning medger, har i princip godtagits av de fyra remissmyndigheterna.

Tanken att mera betydande ingrepp i medborgarnas rättssfär, som sker för att bekämpa epidemier, kan böra föranleda att det allmänna utger ersättning, har fått ett uttryck i den praxis som tillämpas beträffande gottgörelse åt personer, som isolerats i egenskap av konstaterade eller presumtiva bacillbärare. Av den tidigare redogörelsen framgår att det ända sedan epidemilagens tillkomst har ansetts att ersättning av statsmedel bör kunna utgå till s. k. kroniska bacillbärare efter prövning av förhållandena i varje särskilt fall och att sådan ersättning också utbetalts i ett tämligen stort antal fall. Sedan mer än 15 år tillbaka har motsvarande tillämpats i fråga om personer, som utan att vara sjuka misstänkts föra smitta och därför isolerats; beträffande dem har utbetalning skett blott i ömmande fall. — Förslag till författningsbestämmelser med generella regler om ersättning i båda de nu nämnda fallen har efter framställning av riksdagen upprättats av medicinalstyrelsen och övervägs f. n. inom vederbörande statsdepartement.

Om det således i fråga om epidemibekämpning icke saknas exempel på

att man ansett ersättning av det allmänna böra utgå i vissa fall för skador genom myndigheternas ingrepp, så har inom epizootilagstiftningen gjorts till regel att ersättning lämnas för värdeförstöring och vissa andra förluster som uppstå till följd av myndigheternas åtgärder för att bekämpa en smittsam husdjursjukdom. Det bör då framhållas, att de inskridanden som måst ske under den osedvanligt omfattande paratyfusedpidemien 1953 till sin natur av ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden i viss mån liknar dem som äger rum under exempelvis en mul- och klövsjukeepizooti. Just skadeverkningarnas stora omfattning under årets paratyfusedpidemi gör det naturligt att i ersättningsfrågan göra jämförelser med vad som gäller inom epizootilagstiftningen, som tager sikte på förhållanden där dylika skador är mera vanliga.

Mot bakgrunden av vad jag nu sagt framstår det för mig såsom ett billighetskrav att det allmänna i de fall som nu är i fråga bereder ersättning i större omfattning än som eljest sker i samband med epidemier. Jag vill därför ansluta mig till utredningsmannens nyssnämnda principiella inställning och föreslår alltså att i anledning av ifrågavarande epidemi ersättning enligt närmare angivna grunder skall utgå utöver vad som följer av 5 § epidemilagen. Likaså biträder jag utredningsmannens förslag att denna extraordinära ersättning skall lämnas av statsmedel. Jag finner angeläget att understryka, att det är de alldeles säregna omständigheterna vid denna epidemi som föranleder förslaget och att det förhållande att ersättning nu utgives därför icke får tillmätas prejudicerande betydelse.

Innan jag går in på de olika slagen av skador och deras behandling i ersättningshänseende vill jag något uppehålla mig vid de allmänna begränsningar i fråga om möjligheten till ersättning, som utredningsmannen föreslagit. Enligt förslaget skall härutinnan gälla bl. a., att om någon avsiktligt eller genom grov vårdslöshet orsakat förluster, ersättning icke må utgå till honom eller företaget som han företräder samt att, om någon dömes till ansvar för förseelse mot epidemilagen eller livsmedelsstadgan, den myndighet som prövar ersättningsfrågan skall kunna bestämma att ersättning icke skall utgå eller också utgå med minskat belopp. I anslutning till denna föreslagna regel har statskontoret upptagit frågan huruvida, på grund av ifrågasatta fel eller försummelse, ersättning bör förvägras det företag, som framställt de största ersättningskraven, nämligen Kronobergs läns slakteriförening i Alvesta. Statskontoret har erinrat om att medicinalstyrelsen och veterinärstyrelsen i sin här tidigare omnämnda redogörelse för epidemien uttalat, att smittspridningen med största sannolikhet skett med slakteriprodukter från föreningens slakteri i Alvesta och att de framfört vissa anmärkningar mot speciella förhållanden vid slakteriet och vid transporter därifrån. Enligt statskontorets mening får det, då det är fråga om att av skälighetshänsyn bereda möjlighet till ersättning för lidna förluster,

anses naturligt att från rätt till gottgörelse uteslutes personer eller företag beträffande vilka föreligger skäligen misstankar att de genom vållande eller försummelse bidragit till epidemiens spridning eller försvårat dess bekämpande. Mot bakgrunden härav och med hänsyn till vad medicinalstyrelsen och veterinärstyrelsen uttalat rörande epidemien har statskontoret ansett det stötande, om någon som helst ersättning skulle utgå till Alvesta slakteri för uppgivna förluster. — Medicinalstyrelsen har i sitt yttrande — under hänvisning till redogörelsen för epidemien — förklarat att skäl talar för att även annan än den, som fällts till ansvar för förseelse mot epidemilagen eller livsmedelsstadgan, må vidkännas jämkning i sina ersättningsanspråk, när han genom underlåtenhet att iakttaga tillbörlig aktsamhet och omsorg i hygieniskt avseende kan antagas ha medverkat till skadans omfattning.

Gemensamt för statskontorets och medicinalstyrelsens inställning beträffande ifrågavarande allmänna begränsningar synes vara att ämbetsverken båda vill gå längre än utredningsmannen i inskränkande riktning. Vid bedömning härav bör ihågkommas att här icke är fråga om utövning av lagliga rättigheter utan om att av billighetshänsyn bereda viss gottgörelse. Det förefaller mig emellertid vara en alltför snäv begränsning av skälighetsprövningen om man som statskontoret föreslagit utesluter den skadelidande från ersättning så snart skäligen misstankar för vållande eller försummelse föreligger. En dylik begränsning bör ifrågakomma endast om verkliga skäl kan förebringas för att anse att den skadelidande själv genom vållande eller försummelse medverkat till uppkomsten av skadan. Jag anser sålunda att den av medicinalstyrelsen föreslagna principen för begränsning är i stort sett riktig.

Jag övergår nu till frågan huruvida och i vad mån ersättning bör utgå för olika slag av skador.

Beträffande företagsförluster vill jag till en början i anslutning till vad statskontoret yttrat understryka, att ersättning företrädesvis bör ifrågakomma, då den inträffade förlusten är en direkt följd av myndigheternas beslut. Enligt utredningsmannens förslag skulle i princip ersättning utgå endast för förlust som grundar sig på myndigheternas åtgärder eller föreskrifter. Men när det gäller förstörda varupartier och ersättning för lön åt anställda skulle man i tillämpningen visa viss liberalitet i fråga om att bestämma sambandet mellan myndighets åtgärder och uppkomna förluster. Även enligt min mening kan det visa sig nödvändigt att i dessa fall liksom i fråga om företagsförluster i övrigt icke hålla alltför strikt på att ett direkt samband skall föreligga. Så t. ex. bör den omständigheten att ett allmänt bad icke fått begagnas av allmänheten rimligen anses innebära att en inom badområdet belägen restaurang faktiskt blivit avstängd genom myndighets beslut även om beslutet icke formellt innehållit detta. Men jag anser nöd-

vändigt att dylika avsteg från kravet på direkt samband göres med den största försiktighet; på bedömningen kan emellertid inverka att ömmande omständigheter anses föreligga.

Mot utredningsmannens förslag om ersättning för förstöring av eller värdeminskning å varulager eller djur har i princip inga erinringar gjorts av remissmyndigheterna. Statskontoret har emellertid föreslagit den begränsningen att företagare intill ett belopp av 100 kronor själv får bära den uppkomna förlusten. På denna punkt instämmer jag med statskontoret. Det torde vara rimligt att ersättningen i detta fall ej avser mera obetydliga förluster. En begränsning i nu angiven riktning medför även den praktiska fördelen att ersättningsärendenas antal kommer att nedbringas. Bl. a. torde åtskilliga av de krav på ersättning för omhändertagen och förstörd jäst, som medicinalstyrelsen yttrat sig om, komma att lämnas åsido. Med nu angivna ändring vill jag förorda utredningsmannens förslag i denna del. Detta innebär, att jag ansluter mig till hans uppfattning att ersättning icke bör utgå för värdeminskning å djur till följd av att slakten måst uppskjutas med anledning av slaktförbud.

I fråga om förlust genom merkostnad för egen slakt och de spørsmål som i promemorian behandlats i samband därmed finner jag ej anledning att frångå utredningsmannens förslag.

Vad angår förlust genom driftavbrott har utredningsmannen ansett att ersättning skall kunna utgå under förutsättning att förlusten kan betecknas som väsentligt intrång i näring eller avsevärd minskning i arbetsförtjänst samt tillika särskilda skäl föranleder till att ersättning bör utgå. Utredningsmannen tänker sig en restriktiv tillämpning av denna regel och beräknar det erforderliga beloppet till sammanlagt 100 000 kr. Emellertid framhåller han att tillämpningen icke bör vara inskränkt till ömmande fall. — Ifrågavarande ersättningsregel är, såsom framgår av utredningsmannens promemoria, hämtad från epizootilagstiftningen. Den tillämpas på detta område mycket restriktivt och i huvudsak endast då ömmande omständigheter föreligger. Vid sådant förhållande anser jag lämpligt att tillämpningen av den nu föreslagna regeln sker efter samma linjer och att alltså kravet på »särskilda omständigheter» skall anses innebära att fallet skall vara ömmande. I denna fråga delar jag följaktligen den uppfattning, som statskontoret enligt vad jag förut sagt givit uttryck åt. Vad angår ordningen för ersättningskravens prövning kommer jag i det följande att förorda enhetliga regler härom för alla slag av krav.

Beträffande kostnader i form av löneutbetalningar till personal som ej varit i arbete har utredningsmannen föreslagit att ersättning härför skall utgå blott då fråga är om personal, som på grund av driftavbrott i anledning av epidemien hindrats att arbeta, men däremot ej då det gäller sjuka eller bacillbärare. De skäl som utredningsmannen anfört för denna sin ståndpunkt finner jag bärande, och jag förordar därför i motsats till

medicinalstyrelsen och de båda hörda länsstyrelserna förslaget i denna del. Statskontoret har föreslagit att som villkor för gottgörelse i detta fall bör gälla att avstängningen skett på grund av myndighets beslut eller, därest formligt beslut ej förelegat, avstängningen i allt fall skulle ha kunnat påkallas av vederbörande myndighet. I denna fråga vill jag hänvisa till vad jag förut yttrat angående kravet på direkt orsakssammanhang mellan myndighetens beslut och skadan. Vidare har statskontoret påpekat att försiktighet bör iakttagas så att icke dubbelbetalningar sker eller oberättigade ersättningskrav eljest bifalles. Det är givet att vad statskontoret i detta sammanhang anfört bör iakttagas.

I fråga om ersättning för bakteriologisk undersökning vill jag förorda utredningsmannens förslag, dock med den av statskontoret föreslagna begränsningen att gottgörelse av statsmedel ej bör utgå för den del av kostnaden som understiger 1 000 kr.

Som jag tidigare framhållit är det en redan antagen princip att ersättning kan utgå till personer vilka såsom kroniska bacillbärare eller såsom misstänkta för smittfarlighet isolerats eller underkastats andra inskränkningar och till följd därav lidit förluster. Mot utredningsmannens förslag att ersättning nu skall utgå till bacillbärare har inga invändningar rests av remissmyndigheterna. Detsamma är fallet med den föreslagna ersättningen till dem som på grund av driftavbrott gått miste om arbetsinkomst. För egen del vill jag förorda att ersättning skall utgå i dessa fall. Den föreslagna metoden för beräkning av ersättningen ger i stort sett samma resultat som den nya sjukförsäkringslagstiftningen. Jag anser förslaget härutinnan lämpligt för detta speciella fall, då det bl. a. är av vikt att finna en enkel regel som är lätt att tillämpa. Såsom anmärkts av länsstyrelserna i Kronobergs och Västernorrlands län bör emellertid vid beräkningen av det inkomstbortfall, som skall ersättas, avräkning icke ske för socialt understöd utan blott för ersättning, som erhållits enligt bestämmelser i annan författning eller från arbetsgivare eller sjukkassa. — Jag finner ej anledning att såsom statskontoret förordat göra den tidsbegränsning — tre, respektive två månader — som utredningsmannen föreslagit, snävare. — Länsstyrelsen i Västernorrlands län har föreslagit att ersättning enligt nu ifrågavarande normer skall utgå även till dem som varit sjuka i paratyfus. Denna uppfattning kan jag icke biträda. Såsom utredningsmannen anfört föreligger numera för den enskilde i viss utsträckning trygghet mot inkomstbortfall vid sjukdom genom bestämmelser om sjuklön i avlöningsreglementen och kollektivavtal och genom frivillig sjukförsäkring. Situationen har ej varit annorlunda för dem som drabbats av sjukdomen under årets epidemi än för dem som eljest insjuknat däri.

Jag kommer slutligen till frågan om sättet för prövning av ansökningar om ersättning. Härvidlag finner jag beaktansvärda skäl tala för att såsom statskontoret föreslagit en central prövning anordnas av ersättningskraven,

detta för att vinna enhetlighet i bedömandet. Det torde emellertid icke vara nödvändigt att samtliga ärenden avgöres av Kungl. Maj:t i första instans. Krav som gäller belopp under en viss gräns skulle lämpligen kunna handläggas av ett centralt ämbetsverk, vilket för detta ändamål skulle kunna tillfälligt få erforderlig arbetsförstärkning. Detta ämbetsverk skulle i så fall kunna mottaga samtliga ersättningsanspråk och beträffande sådana, vilkas prövning skulle vara förbehållen Kungl. Maj:t, med eget yttrande insända dem till inrikesdepartementet. Jag vill föreslå att en sådan ordning för ersättningsfrågornas behandling väljes och att denna får gälla för alla slag av ersättningskrav. Jag förordar att ersättningskrav å belopp understigande 2 000 kronor upptages och avgöres av statskontoret, under det att krav å större belopp tillställs statskontoret, som skall ha att med eget yttrande vidarebefordra dem till Kungl. Maj:t för avgörande. Den tillfälliga förstärkning av statskontorets personal, som i detta fall kan visa sig erforderlig, torde lämpligen böra lämnas genom medgivande att överskrida anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal i ämbetsverkets avlöningsstat. Kungl. Maj:t synes därför böra utverka riksdagens bemyndigande att lämna dylikt medgivande.

Med de ändringar och förbehåll som jag nu föreslagit ansluter jag mig till utredningsmannens förslag om ersättning. Utredningsmannen har överslagsvis beräknat att för ändamålet skulle behöva ställas till förfogande ett belopp å 1 715 000 kr. De avvikelser som jag ansett böra göras från utredningsmannens förslag torde kunna beräknas medföra att beloppet kan nedsättas till 1,5 miljoner kr.»

I en inom första kammaren av herr *Huss* väckt motion (I: 510) har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av i propositionen upptagna ersättningsnormer, att ersättning skall utgå till i hemmet vårdad sjuk efter för bacillbärare föreslagna grunder.

Vidare har i en inom samma kammare av herrar *Norling* och *Ola Persson* väckt motion (I: 512) hemställts, att 7 § i Kungl. Maj:ts kungörelse angående ersättning av statsmedel i vissa fall på grund av förluster förorsakade av paratyfusedemien 1953 inom landet får följande lydelse:

Den som på grund av driftsavbrott gått miste om arbetsinkomst skall vara berättigad till full ersättning för sitt inkomstbortfall.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Såsom av propositionen närmare framgår har utredningsmannen visat att det icke torde finnas någon allmän rätt, oberoende av lagstiftning, för dem som drabbats av ingripanden av myndighet i anledning av den omfattande paratyfusedemien 1953 att erhålla ersättning av det all-

männa för därav uppkomna skador. Det är emellertid storleken av de förluster som drabbat företag och enskilda på grund av myndigheternas ingripanden som ansetts av billighetsskäl motivera att ersättning i viss utsträckning lämnas från det allmänna. Departementschefen har anslutit sig till utredningsmannens förslag men har därvid understrukt, att hans ståndpunktstagande föranletts av de alldeles säregna omständigheterna vid denna epidemi och att det förhållandet att ersättning nu utges därför icke får tillmätas prejudicerande betydelse.

Utskottet skulle för sin del helst ha sett att utredningen rörande såväl skadornas omfattning som de omständigheter, vilka medverkat till smittspridningen, kunnat drivas längre än tiden nu medgivit, innan riksdagen måst taga ställning till denna fråga. Med hänsyn till angelägenheten av att framför allt vissa skadelidande snarast erhåller ekonomiskt stöd har utskottet likväl icke velat motsätta sig att ersättningsfrågan nu prövas.

Departementschefens förslag omfattar ersättning för dels företagsförluster och dels anställdas förluster. Med hänsyn till att ersättningarna motiverats med billighetshänsyn anser utskottet det vara viktigt att reglerna för ersättningen kommer att innebära garantier för att de anställda — som får antagas i allmänhet ha svagare ekonomi — genomgående blir minst lika väl tillgodosedda som företagen. Av denna anledning vill utskottet, som med nedan angivna jämkningar förordar departementschefens förslag, uttala önskvärdheten av en restriktiv tillämpning av de föreslagna ersättningsreglerna i vad de avser företag. I anslutning härtill vill utskottet understryka departementschefens uttalande att en begränsning av rätten till ersättning bör ske, om verkliga skäl kan förebringas att den skadelidande själv genom vållande eller försummelse medverkat till uppkomsten av skadan. Därutöver vill utskottet förorda att ersättning skall reduceras eller uteslutas även i fall, då den skadelidande icke upprätthållit allmänt vedertagen hygienisk standard, även om det ej kan visas att direkt orsakssammanhang föreligger mellan detta åsidosättande och skadan.

I övrigt föranleder departementschefens förslag i vad de avser företagsförluster ej annan erinran från utskottets sida än att utskottet, delvis i anslutning till tankegången i motionen I: 512, förordar, att ersättning till företag för kostnader i form av löneutbetalningar till personal som ej varit i arbete må utgå med högst 80 procent av kostnaden i stället för som departementschefen föreslagit med 100 procent.

Departementschefens förslag beträffande anställdas förluster kan utskottet i huvudsak förorda. Mot bakgrunden av vad utskottet nyss anfört finner utskottet dock en något liberalare praxis önskvärd på detta område än då det gäller företagsförluster. Då det knappast synes utskottet rimligt att ersättning skall utgå med lägre procenttal om arbetstagaren själv fått bära förlusten än om denna burits av arbetsgivaren, förordar utskottet under hänvisning till sitt ovan framlagda förslag att även det av departements-

chefen i förevarande avseende föreslagna procenttalet — 70 — bestämmas till 80. Härutöver vill utskottet föreslå, att hinder ej skall möta för Kungl. Maj:t att, i särskilda fall, då omständigheterna kring arbetstagarförluster framstår som ömmande, medge den utvidgning av ersättningsrätten, som kan framstå som påkallad.

Vad härefter angår motionen I: 510, vill utskottet framhålla att det enligt medicinalstyrelsens och veterinärstyrelsens utredning endast är inom de stora epidemiområdena som de permanenta vårdplatserna varit otillräckliga samt att styrelserna funnit att det icke kan sägas att några sjuka blivit utan vård. Det oaktat vill utskottet icke förneka, att skälen för yrkandet i motionen är i viss mån bärande. Utskottet har också såtillvida gått motionären till mötes, att utskottet ovan förordat rätt för Kungl. Maj:t att i ömmande fall förordna om dispens. Emellertid skulle även ett bifall till motionärens yrkande medföra en ojämnhet i fråga om ersättning olika kategorier skadelidande emellan. Med hänsyn härtill finner sig utskottet, som vill framhålla önskvärdheten av en författningsmässig reglering av hela det förevarande området, icke kunna tillstyrka yrkandet i denna motion i vidare mån än nyss sagts.

Syftet med motionen I: 512 har i viss mån tillgodosetts genom utskottets ovan framlagda förslag. I vidare mån är utskottet icke berett att tillstyrka yrkandet i denna motion.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 510 och I: 512 medgiva att av statsmedel må utbetalas ersättningar i anledning av paratyfusepidemien år 1953 enligt i huvudsak de grunder, som angivits av utskottet;

b) till *Vissa ersättningar i anledning av paratyfusepidemien år 1953* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1953/54 medgiva det överskridande av den i statskontorets avlöningsstat upptagna anslagsposten till Avlöningar till icke-ordinarie personal, som kan bli erforderligt i anledning av nu framlagda förslag.

Stockholm den 10 december 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Näsgård, Ohlon, Leander, Pålsson, Näsström, Sundelin, Bergh, Hesselhom, Einar Persson, Birger Andersson, Lundqvist och Edvin Thun; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Ståhl, Lindholm, Eriksson i Sandby, Johansson i Mysinge, Onsjö, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Birke, Gustafsson i Skellefteå, fru Ericsson i Luleå och herr Löfroth.

Reservation

av herrar *Persson* i Växjö och *Gustafsson* i Skellefteå.
